

Nefndasvið Alþingis
B.t. fjárlaganefndar
Tjarnargötu 9
101 Reykjavík

Reykjavík 7. október 2026

Efni: Umsögn um frumvarp til fjárlaga 2027

Í bréfi þessu er umsögn Félags Íslenskra listdansara um frumvarp til fjárlaga næsta árs. Umsögnin varðar framlag ríkissjóðs til Sviðslistasjóðs, listamannalauna og Sviðslistamiðstöð Íslands sem lýtur að málefnasviði 18, Menning, listir, íþróttar og æskulýðsmál.

Menning og listir eru grundvallar stoðir í samfélaginu okkar og sinna mikilvægu hlutverki við að viðhalda gagnrýnni hugsun, sköpun og samstarfi þvert á geira. Auk þess sem að listir og menning hafa gildi í sjálfum sér þá ýta þau undir þróun, forvarnir og eru mikilvæg félagsleg fjárfesting fyrir næstu kynslóðir.

Á síðustu árum hefur efnahagslegt virði skapandi greina komið skýrt fram og er verðmætasköpun lista og menningar ekki aukaatriði í íslensku hagkerfi heldur grunnstoð sem hefur aukist í umsvifum á síðustu 10-15 árum. Því er nauðsynlegt að halda áfram að stuðla að bættu og sjálfbæru starfsumhverfi listamanna með aukinni áherslu á þróun og tengslanet bæði innan og utan landsteinanna.

Tengsl Íslands við umheiminn og okkar nánustu samstarfslönd hafa sjaldan verið mikilvægari. Listir og menning gegna þar mikilvægu hlutverki, enda byggist öflugt alþjóðlegt samstarf á samtali, miðlun og gagnkvæmum tengslum. Slíkum tengslum verður ekki viðhaldið án trausts starfsumhverfis og nægilegra opinberra framlaga sem tryggja samfellu, þróun og möguleika íslenskra listamanna til að starfa og skapa, jafnt hér á landi sem á alþjóðlegum vettvangi.

Sviðslistasjóður

Hlutverk Sviðslistasjóðs er að efla íslenskar sviðslistir og styðja við atvinnusviðslistahópa og önnur verkefni á sviði sviðslista. Sjóðurinn gegnir lykilhlutverki í íslensku sviðslistalífi og er ein mikilvægasta stoðin undir starfsemi sjálfstætt starfandi sviðslistafólks. Umfang sjóðsins hefur þó um langt skeið ekki verið í samræmi við umfang og grósku sviðslistanna né þann mikla fjölda umsókna sem berst árlega.

Fyrir listdansinn er mikilvægi Sviðslistasjóðs sérstaklega mikið. Stór hluti faglegrar starfsemi á sviði dans og kóréógrafíu fer fram innan sjálfstæða geirans og möguleikar danshöfunda og

danslistafólks til að þróa og framleiða ný verk byggja að verulegu leyti á verkefnastyrkjum. Öflugur Sviðslistasjóður er því ein af grunnforsendum þess að íslenskur listdans geti þróast sem fagleg listgrein, skapað atvinnu og byggt upp samfellu í starfsemi.

Aukin framlög til Sviðslistasjóðs eru fjárfesting í sjálfstæðri listsköpun og fjölbreyttu menningarlífi. Þau skapa listafólki aukið svigrúm til rannsókna, þróunar og nýsköpunar, auk þess að styrkja möguleika íslenskra listamanna til samstarfs og miðlunar bæði hér á landi og á alþjóðlegum vettvangi. Jafnframt stuðla þau að bættum starfsgrundvelli sjálfstætt starfandi listafólks, sem býr að jafnaði við mun minna starfsöryggi og veikari réttindaávinnslu en starfsfólk stofnana.

FÍLD telur mikilvægt að stefnt sé að betra jafnvægi í opinberri fjármögnun sviðslista. Sjálfstæði geirinn fær hlutfallslega lítinn hluta þess fjármagns sem varið er til sviðslista, þrátt fyrir að þar fari fram umfangsmikil nýsköpun, þróun og framleiðsla nýrra verka. Þetta á sérstaklega við um listdans, þar sem fáar fastar stofnanir og störf eru til staðar og sjálfstætt starfandi listafólk ber uppi stóran hluta faglegrar starfsemi greinarinnar.

Þrátt fyrir þessa stöðu er í fjárlagafrumvarpi 2027 gert ráð fyrir að framlag til Sviðslistasjóðs lækki úr 118,6 m.kr. árið 2026 í 116,8 m.kr. árið 2027, eða um 1,8 m.kr. Á sama tíma hefur kostnaður við laun, húsnæði og framleiðslu sviðslistaverka haldið áfram að hækka. Um er því að ræða enn meiri skerðingu að raungildi, sem dregur úr getu sjóðsins til að sinna lögbundnu hlutverki sínu og hefur bein áhrif á starfsmöguleika sjálfstætt starfandi listafólks.

Félag íslenskra listdansara telur því brýnt að framlag til Sviðslistasjóðs verði leiðrétt og aukið verulega. FÍLD tekur undir kröfu Bandalags íslenskra listamanna um að framlag til sjóðsins verði að lágmarki 338 m.kr., þannig að hægt verði að stefna að 20% árangurshlutfalli umsókna. Slík hækkun væri mikilvægt skref í átt að sjálfbærara starfsumhverfi sjálfstæðra sviðslista og myndi styrkja grundvöll íslensks listdans til framtíðar.

Fjárhæð listamannalauna

Starfslaun listamanna eru ein mikilvægasta undirstaða faglegrar listsköpunar á Íslandi. Þau skapa listafólki svigrúm til rannsókna, þróunar og frumsköpunar og gera því kleift að helga sig listsköpun um lengri tíma. Fyrir listdansinn eru starfslaun sérstaklega mikilvæg, enda einkennist starfsumhverfi danshöfunda og danslistafólks af verkefnabundinni vinnu og fáum föstum störfum.

Starfslaun eru því ekki einungis stuðningur við einstaka listamenn heldur fjárfesting í þróun listgreinarinnar í heild. Þau skapa forsendur fyrir nýjum verkum, listrænum rannsóknum og þróun aðferða og hugmynda sem síðar verða að sýningum, samstarfsverkefnum og öðrum

verðmætum fyrir íslenskt menningarlíf. Öflug starfslaunakerfi eru jafnframt forsenda þess að listafólk geti byggt upp sjálfbæran starfsferil á Íslandi og að sú þekking og reynsla sem verður til innan greinarinnar haldist og þróist áfram.

Í 4. gr. laga um listamannalaun segir meðal annars: „Fjárhæð starfslauna skal koma til endurskoðunar við afgreiðslu fjárlaga ár hvert með tilliti til þróunar launa, verðlags og efnahagsmála.“

Þrátt fyrir þetta hafa listamannalaun ekki fylgt almennri launaþróun frá því úthlutun samkvæmt núgildandi lögum hófst. Árið 2026 nema listamannalaun 580.000 kr. á mánuði í formi verktakagreiðslu, sem jafngildir um 390.000 kr. almennri launagreiðslu. Hefðu listamannalaun fylgt almennri launaþróun ættu þau að nema um 801.000 kr. á mánuði árið 2027.

Þessi þróun hefur bein áhrif á möguleika listafólks til að sinna listsköpun að aðalstarfi. Í listdansi, þar sem starfsferill er oft samsettur úr tímabundnum verkefnum, starfslaunum, kennslu og annarri tengdri vinnu, skiptir raunvirði starfslauna miklu máli fyrir möguleika listafólks til að viðhalda faglegum starfsferli og þróa eigin listsköpun.

Félag íslenskra listdansara tekur því undir kröfu Bandalags íslenskra listamanna um að fjárhæð listamannalauna verði leiðrétt þannig að hún endurspegli almenna launaþróun og þau viðmið sem kveðið er á um í lögum um listamannalaun.

Sviðslistamiðstöð Íslands

Sviðslistamiðstöð Íslands gegnir mikilvægu hlutverki við að efla íslenskar sviðslistir, styrkja faglegt starfsumhverfi þeirra og skapa íslensku sviðslistafólki tækifæri til alþjóðlegs samstarfs og miðlunar. Fyrir listdansinn er öflug Sviðslistamiðstöð sérstaklega mikilvæg, enda er greinin í eðli sínu alþjóðleg og starfsumhverfi danshöfunda og danslistafólks byggir að stórum hluta á samstarfi, tengslamyndun, samframleiðslu og miðlun verka milli landa.

Efla þarf Sviðslistamiðstöðina svo hún hafi burði til að sinna ekki aðeins kynningarstarfi og útflutningi íslenskra sviðslista heldur einnig víðtækara þjónustuhlutverki gagnvart fagvettvanginum. Þar má meðal annars nefna miðlun þekkingar, námskeið og faglega þróun sviðslistafólks, móttöku erlendra fagaðila, uppbyggingu alþjóðlegra tengslaneta og aukinn stuðning við starfsemi og miðlun sviðslista um land allt.

Fyrir sjálfstætt starfandi listafólk skiptir slíkur sameiginlegur innviður miklu máli. Einstakir listamenn og litlir hópar hafa takmarkað svigrúm til að byggja upp og viðhalda þeim alþjóðlegu tengslum sem nauðsynleg eru til að koma verkum á framfæri og skapa langtímasamstarf. Öflug Sviðslistamiðstöð getur þar gegnt lykilhlutverki og aukið sýnileika, hreyfanleika og möguleika íslensks listdans á alþjóðlegum vettvangi.

Félag íslenskra listdansara telur því mikilvægt að styrkja mannauð og fjárhagslegan grundvöll Sviðslistamiðstöðvar Íslands svo hún geti sinnt þeim fjölbreyttu verkefnum sem henni er ætlað að sinna. FÍLD tekur undir tillögu Bandalags íslenskra listamanna um að fjárveiting til miðstöðvarinnar verði aukin um 14 m.kr. á ári, meðal annars til að skapa svigrúm til að styrkja verkefnastjórnun og framkvæmd verkefna miðstöðvarinnar.

Slík styrking er jafnframt mikilvæg í ljósi sviðslistastefnu 2026–2030 og þeirra markmiða sem þar eru sett fram um traustar stoðir sviðslistastarfs, sjálfbærni og alþjóðlegt samstarf. FÍLD telur mikilvægt að Sviðslistamiðstöðin hafi raunverulega fjárhagslega og faglega burði til að fylgja þeim áherslum eftir. Jafnframt telur félagið mikilvægt að sviðslistastefna fái skýra stöðu sem grundvöllur langtímastefnumótunar og ákvarðanatöku á sviði sviðslista.

Kannski hafa með:

Barnamenningarsjóður Íslands

Barnamenningarsjóður gegnir mikilvægu hlutverki í að tryggja börnum og ungmennum aðgang að fjölbreyttri listsköpun og tækifæri til virkrar þátttöku í menningarlífi, óháð búsetu, aðstæðum eða bakgrunni.

Fyrir listdansinn hefur öflugt barnamenningarstarf sérstaka þýðingu. Dans og hreyfing eru aðgengileg tjáningarform sem byggja ekki eingöngu á tungumáli og geta skapað fjölbreyttum hópi barna vettvang til sköpunar, þátttöku og tjáningar. Með stuðningi Barnamenningarsjóðs skapast jafnframt mikilvæg tækifæri fyrir faglegt listafólk til að þróa ný verk og verkefni með og fyrir börn og ungmenni og efla þannig þekkingu og þróun innan greinarinnar.

Félag íslenskra listdansara telur mikilvægt að staðið verði við þau markmið sem sett hafa verið um fjármögnun Barnamenningarsjóðs og tekur undir kröfu Bandalags íslenskra listamanna um að framlag til sjóðsins verði leiðrétt í samræmi við aðgerðaáætlun stjórnvalda, þar sem gert er ráð fyrir 120 m.kr. framlagi á ársgrundvelli árin 2024–2028.

Öflugur Barnamenningarsjóður er fjárfesting í réttindum barna til þátttöku í menningar- og listalífi og stuðlar um leið að fjölbreyttara og aðgengilegra listalífi til framtíðar.